

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติ

บำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

อ.พ. ๓/๒๕๕๑ สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ

จัดทำโดย กลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ
โทร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐-๒

เรียกดูเอกสารได้ที่

www.parliament.go.th/library

ร่างพระราชบัญญัติ

บำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นในเวลาจำกัด เพื่อให้ทันใช้ประโยชน์ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ หรือญัตติ ที่เข้าสูการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยรวบรวมข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความ ข่าวจากสื่อต่าง ๆ และ/หรือสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่สมาชิกรัฐสภา และผู้สนใจทั่วไป หากมีข้อผิดพลาดประการใด ขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อนึ่ง เอกสารประกอบการพิจารณานี้ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑,๒,๓ สำนักวิชาการ เป็นผู้จัดทำ และเผยแพร่ทาง www.parliament.go.th/library ผู้ใด นำข้อความหรือส่วนหนึ่งส่วนใดในเอกสารนี้ไปลงพิมพ์ในเอกสารอื่น โปรดอ้างอิงที่มา กำกับไว้ด้วย

ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมโปรดติดต่อกลุ่มงานบริการวิชาการ
สำนักวิชาการ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐ – ๗๒ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘
และ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๙ .

กลุ่มงานบริการวิชาการ

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
๑. หลักการและเหตุผลแห่งร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	๑
๒. หลักการและเหตุผลแห่งร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	๒
๓. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	๓
๔. ข้อมูลประกอบร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๕
๕. สถานภาพข้าราชการบำนาญ	๑๑
๖. ลักษณะการจ่ายบำเหน็จบำนาญของข้าราชการ	๑๔

ผู้รับผิดชอบ

นางวิจิตรา วัชรภรณ์

นางสาวเขาวนิจ สุนนานนท์

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริการวิชาการ ๒

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นายนพดล น้อยชัย

นางสาววันวิภา สุขสวัสดิ์

นายทศนารถ เมฆประยูร

นายอดิวิชญ์ แสงสุวรรณ

นางสาวรติมา ศารทะประภา

นางสาวอัจฉรา ขุมเหล็ก

นางสาวอุไร ธรรมเพชร

นางสาวนภาพร ญาณศิริ

นิติกร ๗

นิติกร ๕

นิติกร ๓

วิทยากร ๕

วิทยากร ๔

เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๕

เจ้าพนักงานธุรการ ๖

เจ้าหน้าที่ธุรการ ๖

หลักการและเหตุผลแห่ง
ร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๕๔ เพื่อกำหนดให้
ผู้รับบำนาญสามารถนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงินได้ (เพิ่มลักษณะ
๒/๒ การนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน มาตรา ๔๗/๒
มาตรา ๔๗/๓ มาตรา ๔๗/๔ และมาตรา ๔๗/๕ และเพิ่มมาตรา ๔๘/๑)

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดย
พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้บัญญัติให้ผู้รับบำนาญมีสิทธิ
นำบำเหน็จดำรงชีพมาใช้ได้ก่อนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและเพื่อให้ผู้รับบำนาญสามารถดำรงชีพอยู่ได้
โดยเหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจ แต่การดำเนินการดังกล่าวสามารถช่วยเหลือผู้รับบำนาญได้เพียง
บางส่วน และปรากฏว่ายังมีผู้รับบำนาญอีกจำนวนมากที่ได้รับบำนาญรายเดือนในอัตราต่ำทำให้ได้รับ
บำเหน็จดำรงชีพในอัตราที่ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ ดังนั้น เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของผู้รับบำนาญ
และจะเป็นการส่งเสริมการลงทุนอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมอีกทางหนึ่ง
สมควรกำหนดให้ผู้รับบำนาญสามารถนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกัน
การกู้เงินกับสถาบันการเงินที่กระทรวงการคลังกำหนดได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หลักการและเหตุผลแห่ง
ร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๘ เพื่อ
กำหนดให้ผู้รับบำนาญสามารถนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงินได้
(เพิ่มมาตรา ๕๗/๒ มาตรา ๕๗/๓ มาตรา ๕๗/๔ มาตรา ๕๗/๕ และ มาตรา ๖๕/๑

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม
โดยพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้บัญญัติให้รับบำนาญมีสิทธิ
นำบำเหน็จดำรงชีพมาใช้ได้ก่อนเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและเพื่อให้ผู้รับบำนาญสามารถดำรงชีพอยู่ได้
โดยเหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจ แต่การดำเนินการดังกล่าวสามารถช่วยเหลือผู้รับบำนาญได้เพียง
บางส่วน และปรากฏว่ายังมีผู้รับบำนาญอีกจำนวนมากที่ได้รับบำนาญรายเดือนในอัตราค่าทำให้
ได้รับบำเหน็จดำรงชีพในอัตราที่ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ ดังนั้น เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของ
ผู้รับบำนาญและจะเป็นการส่งเสริมการลงทุนอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวมอีกทาง
หนึ่ง สมควรกำหนดให้ผู้รับบำนาญสามารถนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกัน
การกู้เงินกับสถาบันการเงินที่กระทรวงการคลังกำหนดได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ ของร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) และร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

๑. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

๑.๑ พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๑.๒ พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๒. ผลบังคับใช้

ทั้ง ๒ ร่างมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๓. แก้ไขเพิ่มเติม

ในร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพิ่มเติม ลักษณะ ๒/๒ เรื่อง “การนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน” ส่วนในร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. แก้ไขในหลักการเดียวกัน กับร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ดังนี้

๑. กำหนดให้ผู้รับบำเหน็จบำนาญปกติหรือผู้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพมี สิทธินำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงินกับสถาบันการเงินที่ กระทรวงการคลังกำหนดได้ โดยในกรณีที่ผู้รับบำนาญได้รับบำเหน็จค่าแรงชีพไปแล้ว ก็ให้หักบำเหน็จ ค่าแรงชีพออกจากสิทธิในบำเหน็จตกทอดเสียก่อน (ร่าง พ.ร.บ. บำเหน็จบำนาญฯ น. ๔๗/๒, ร่าง พ.ร.บ. กองทุนบำเหน็จบำนาญฯ น. ๕๗/๒)

๒. กำหนดกรณีที่ผู้รับบำนาญปกติหรือผู้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ ซึ่งได้นำ สิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน ถึงแก่ความตายหรือผิดสัญญากู้เงินจน ต้องบังคับเอา กับสิทธิในบำเหน็จตกทอดที่นำไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงินให้ กระทรวงการคลังจ่ายเงินให้แก่สถาบันการเงินเท่ากับจำนวนที่ถูกบังคับ แต่ไม่เกินจำนวนที่นำสิทธิใน บำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน ส่วนการจ่ายเงินให้แก่สถาบันการเงิน ให้ กระทรวงการคลังจ่ายจากงบประมาณที่ตั้งไว้สำหรับการเบิกจ่ายบำเหน็จตกทอด ทั้งนี้ เพื่อเป็นการ สร้างแรงจูงใจให้สถาบันการเงินต่าง ๆ เข้าร่วมโครงการกับกระทรวงการคลังมากขึ้น และเป็นการสร้าง ความเชื่อมั่นต่อสถาบันการเงินว่าจะไม่เกิดหนี้สูญ หากมีการปล่อยเงินกู้โดยใช้สิทธิในบำเหน็จตกทอด เป็นหลักประกัน อย่างไรก็ดี การกำหนดหลักความรับผิดชอบของกระทรวงการคลังต่อสถาบันการเงินจะ ไม่ทำให้รัฐเสียผลประโยชน์ เพราะในที่สุดแล้วกระทรวงการคลังย่อมสามารถหักสิทธิในบำเหน็จตกทอด

นอกจากนำหนึ่งตกทอดหรือกันเงินบำเหน็จตกทอดไว้ก่อน ส่วนที่เหลือจึงจ่ายแก่ผู้รับบำนาญหรือทายาท (ร่าง พ.ร.บ. บำเหน็จบำนาญฯ ม. ๔๗/๓, ร่าง พ.ร.บ. กองทุนบำเหน็จบำนาญฯ ม.๕๗/๓)

๓. กำหนดให้กระทรวงการคลังมีอำนาจหักจำนวนเงินที่ได้จ่ายให้แก่สถาบันการเงิน แทนผู้รับบำนาญ ออกจากสิทธิในบำเหน็จตกทอด แต่หากไม่สามารถหักได้ก็ให้เรียกเงินคืนจากผู้รับบำนาญหรือจากกองมรดกของผู้นั้น เป็นจำนวนเท่ากับจำนวนที่กระทรวงการคลังได้จ่ายให้แก่สถาบันการเงิน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด (ร่าง พ.ร.บ. บำเหน็จบำนาญฯ ม. ๔๗/๔, ร่าง พ.ร.บ. กองทุนบำเหน็จบำนาญฯ ม.๕๗/๔)

๔. กำหนดให้ผู้รับบำนาญปกติหรือผู้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพที่ได้นำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงินแล้ว หากภายหลังผู้นั้นกลับเข้ารับราชการใหม่ โดยใช้สิทธินับเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญก่อนออกจากราชการต่อเนื่องกับการรับราชการในคราวหลัง และเมื่อออกจากราชการในครั้งหลังได้เลือกรับบำเหน็จให้จ่ายบำเหน็จแก่ผู้นั้น ตามสิทธิที่จะได้รับแต่ต้องไม่เกินจำนวนที่เหลือจากสิทธิในบำเหน็จตกทอดที่นำไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน โดยให้กระทรวงการคลังกันเงินบำเหน็จเท่ากับจำนวนดังกล่าวไว้ และเมื่อสัญญากู้เงินสิ้นสุดลงโดยไม่มี การบังคับตัวเองกับสิทธิในบำเหน็จตกทอดที่นำไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน ให้กระทรวงการคลังคืนเงินบำเหน็จที่กันไว้

ในกรณีที่ผู้รับบำเหน็จถึงแก่ความตายหรือสัญญากู้เงินสิ้นสุดลง ถ้ามีการบังคับเอา กับสิทธิในบำเหน็จตกทอดที่นำไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน ให้กระทรวงการคลังจ่ายเงินให้แก่สถาบันการเงิน โดยกระทรวงการคลังมีสิทธิหักจากเงินบำเหน็จที่กันไว้ก่อน ถ้ามีเงินเหลือให้จ่ายคืนแก่ผู้รับบำเหน็จหรือทายาท (ร่าง พ.ร.บ. บำเหน็จบำนาญฯ ม. ๔๗/๕, ร่าง พ.ร.บ. กองทุนบำเหน็จบำนาญฯ ม.๕๗/๕)

๕. กำหนดให้ในกรณีที่ผู้รับบำนาญปกติหรือผู้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพได้นำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน หากสัญญากู้เงินสิ้นสุดลงโดยไม่มี การบังคับเอา กับสิทธิในบำเหน็จตกทอดที่นำไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน ทายาทมีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดเต็มตามจำนวนที่มีสิทธิ หากผู้รับบำนาญปกติหรือผู้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุ ทุพพลภาพถึงแก่ความตายหรือสัญญากู้เงินสิ้นสุดลงโดยมีการบังคับเอา กับสิทธิในบำเหน็จตกทอดที่ นำไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน ทายาทมีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดเท่ากับจำนวนที่เหลือ หลังจากที่กระทรวงการคลังได้หักจำนวนเงินที่จ่ายให้แก่สถาบันการเงินออกจากสิทธิในบำเหน็จตกทอด (ร่าง พ.ร.บ. บำเหน็จบำนาญฯ ม. ๔๕/๑, ร่าง พ.ร.บ. กองทุนบำเหน็จบำนาญฯ ม.๖๕/๑)

ข้อมูลประกอบการร่างพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่...) พ.ศ.

และร่างพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (ฉบับที่...) พ.ศ.

๑. สภาพปัญหา

ในปัจจุบันสภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจนส่งผลกระทบต่อในทางลบต่อการครองชีพของผู้รับบำนาญ แม้ว่ารัฐบาลจะได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือปัญหาด้านค่าครองชีพของผู้รับบำนาญ โดยได้ดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๘ ให้ผู้รับบำนาญสามารถขอรับบำเหน็จคกทอดมาใช้ก่อนจำนวน ๑๕ เท่าของเงินเดือน แต่ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเรียกว่าบำเหน็จดำรงชีพแล้วก็ตาม แต่การดำเนินการดังกล่าวสามารถช่วยเหลือผู้รับบำนาญได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ยังมีผู้รับบำนาญอีกจำนวนมากซึ่งได้รับบำนาญรายเดือนในอัตราที่ต่ำ ทำให้ได้รับบำเหน็จดำรงชีพไม่เพียงพอต่อการครองชีพในสภาวะการณเศรษฐกิจในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม รัฐบาลจึงเสนอแนวทางให้ผู้รับบำนาญสามารถนำสิทธิในบำเหน็จคกทอดส่วนที่เหลืออยู่เป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงินได้ แต่เนื่องจากบำเหน็จคกทอดเป็นเงินที่จ่ายให้แก่ทายาทเมื่อผู้รับบำนาญถึงแก่ความตาย โดยเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นเมื่อผู้รับบำนาญถึงแก่ความตายแล้ว ซึ่งเงินดังกล่าวก็ยังมีใช้เงินของทายาทยังคงเป็นเงินของทางราชการ ดังนั้นการดำเนินการดังกล่าวอาจเกิดผลกระทบต่อทายาทผู้รับบำนาญได้ รัฐบาลจึงต้องหาวิธีช่วยเหลือผู้รับบำนาญให้ได้รับความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าทางราชการมิได้ทอดทิ้งผู้รับบำนาญซึ่งเป็นบุคคลที่รับราชการทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติด้วยดีตลอดระยะเวลาที่รับราชการแต่อย่างไร

๒. แนวคิดในการช่วยเหลือผู้รับบำนาญ

กระทรวงการคลังได้ศึกษาวิธีให้ความช่วยเหลือผู้รับบำนาญเพื่อมิให้ได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับการครองชีพไว้หลายวิธี ดังนี้

๒.๑ นำบำเหน็จคกทอดส่วนที่เหลือทั้งหมดมาจ่ายให้ในลักษณะเดียวกันกับบำเหน็จดำรงชีพ ซึ่งบำเหน็จดำรงชีพที่ผู้รับบำนาญขอรับไปแล้วเป็นจำนวน ๔๕,๓๘๘ ล้านบาท คงเหลือเป็นบำเหน็จคกทอดจำนวน ๘๒,๗๒๑ ล้านบาท ซึ่งวิธีนี้จะส่งผลกระทบต่อเงินคงคลังของประเทศเป็นอย่างมาก

๒.๒ ทำการปลดหนี้ให้แก่ผู้รับบำนาญ เป็นวิธีที่ไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรม

๒.๓ ปรับบำนาญ หากจะดำเนินการตามวิธีนี้ ก็จะต้องปรับฐานเงินเดือนข้าราชการซึ่งจะเป็นภาระต่องบประมาณแผ่นดินอย่างยิ่ง

๒.๔ นำสิทธิในบำเหน็จตกทอดมาเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเพื่อให้ผู้รับบำนาญกู้เงินกับสถาบันการเงิน วิธีนี้น่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดและสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยรัฐไม่ต้องจ่ายเป็นเงินก้อนออกไป แต่จะอาศัยการจ่ายเงินของภาคเอกชน (สถาบันการเงิน) ซึ่งทำให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมกับการรัฐในการแก้ปัญหาค่าครองชีพให้แก่ผู้รับบำนาญ ซึ่งหากผู้รับบำนาญปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยมิได้ปฏิบัติผิดสัญญากู้เงิน รัฐก็ไม่ต้องจ่ายเงินให้แก่สถาบันการเงินแต่ประการใด แต่หากมีการปฏิบัติผิดสัญญากู้เงิน รัฐก็จะจ่ายให้เพียงบางส่วนเท่านั้น (ซึ่งเป็นเงินที่รัฐจะต้องจ่ายเป็นบำเหน็จตกทอดอยู่แล้ว)

๓. สิทธิในบำเหน็จตกทอด

โดยที่บำเหน็จตกทอดจะจ่ายให้แก่ทายาทหรือบุคคลซึ่งผู้ตายแสดงเจตนาได้ก็ต่อเมื่อข้าราชการหรือผู้รับบำนาญถึงแก่ความตายแล้ว ดังนั้น ในระหว่างที่ข้าราชการหรือผู้รับบำนาญยังมีชีวิตอยู่ ทายาทหรือบุคคลซึ่งผู้ตายแสดงเจตนาจึงยังมีใช้สิทธิในบำเหน็จตกทอด

สิทธิในบำเหน็จตกทอดที่จะนำมาเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้เงินให้แก่ผู้รับบำนาญ จึงยังไม่ใช้สิทธิของทายาทหรือบุคคลซึ่งผู้ตายแสดงเจตนาเอาไว้ในขณะที่นำไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้เงิน เพราะในขณะที่นำสิทธิดังกล่าวไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันยังไม่อาจทราบได้ว่าผู้ใดจะเป็นทายาทหรือมีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดในอนาคต อีกทั้งสิทธิในบำเหน็จตกทอดก็มีใช้สิทธิของผู้รับบำนาญเพราะเป็นสิทธิที่เกิดเมื่อผู้รับบำนาญถึงแก่ความตาย เมื่อมีใช้สิทธิของผู้ใดเลย แต่ ณ ปัจจุบันผู้รับบำนาญได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับค่าครองชีพ รัฐก็ควรที่จะต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับบำนาญ ซึ่งเป็นผู้ประกอบคุณงามความดีให้แก่ทางราชการ

๔. กรอบวัตถุประสงค์ของการกู้เงิน

๔.๑ เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจการ

๔.๒ เพื่อลงทุนในสินทรัพย์ถาวร

๔.๓ เพื่อได้ถอนจํานองจากสถาบันการเงินอื่น

๔.๔ เพื่อชำระหนี้ค่าซื้อที่ดินพร้อมอาคารหรืออาคารหรือห้องชุดหรือค่าปลูกสร้างอาคาร

หรือค่าตอบแทน ขยาย ซ่อมแซมอาคาร หรือห้องชุด

๔.๕ เพื่อซื้อหรือจัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการอยู่อาศัย

๔.๖ เพื่อชำระหนี้เงินกู้ยืมนอกระบบ

๔.๗ เพื่อการศึกษาของบุตร

๕. หลักเกณฑ์และวิธีการกู้เงิน

๕.๑ โดยหลักจะกู้เงินได้ไม่เกินทรัพย์สินค่าประกัน ซึ่งจะต้องตกลงรายละเอียดกับสถาบันการเงิน คาดว่าคงกู้ได้ไม่เกิน ๘๐% ของบำเหน็จตกทอด

๕.๒ การพิจารณาให้กู้เงินจะพิจารณาให้กู้ได้เฉพาะกรณีที่ขอกู้ตามกรอบวัตถุประสงค์ของข้อ ๔

๕.๓ กระทรวงการคลังจะทำสัญญาหรือข้อตกลงกับสถาบันการเงินที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้การกู้เงินมีอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ มีระยะเวลาผ่อนชำระคืนเงินกู้ยาวนานพอสมควรเพื่อให้กระทบต่อบำนาญรายเดือนที่ได้รับน้อยที่สุด

๕.๔ รายละเอียดต่างๆ จะนำไปกำหนดไว้ในกฎกระทรวง

๖. ค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ดำเนินการและแหล่งที่มาของเงิน

โดยที่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในเรื่องการนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดมาค้ำประกันการกู้เงินจากสถาบันการเงิน เป็นการกำหนดเพื่อให้สถาบันการเงินมั่นใจในการปล่อยเงินกู้ โดยอาจกำหนดให้ต้องมีหักบำนาญรายเดือนเพื่อชำระหนี้ให้แก่สถาบันการเงิน โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำมีการผ่อนชำระในระยะยาว ซึ่งจะทำให้ไม่กระทบต่อเงินบำนาญที่ผู้รับบำนาญได้รับเป็นรายเดือน ทำให้โอกาสที่ผู้รับบำนาญจะผิดสัญญา มีน้อย กรณีผู้รับบำนาญผิดสัญญาเท่านั้นถึงจะต้องนำเงินบำเหน็จตกทอดมาชำระหนี้ให้แก่สถาบันการเงิน อย่างไรก็ตาม เงินจำนวนดังกล่าวก็คือเงินบำเหน็จตกทอดส่วนที่เหลือจากการถูกเบิกไปเป็นบำเหน็จดำรงชีพ ซึ่งเป็นเงินงบประมาณราชการงบกลางที่ต้องจ่ายบำเหน็จตกทอดอยู่แล้ว โดยหลักจึงมิได้มีผลกระทบต่อเงินงบประมาณรายจ่ายแต่อย่างใด เป็นแค่เพียงการนำเงินงบประมาณบางส่วนมาจ่ายให้เร็วขึ้นเท่านั้น ซึ่งเป็นการจ่ายตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น หากในปีงบประมาณ

ใดมีการบังคับเอาสิทธิในบำเหน็จตกทอดที่นำไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน ภายในวงเงิน
งบกลางของปีงบประมาณนั้น ก็ไม่ต้องขออนุมัติงบประมาณเพิ่มเติมแต่ประการใด เว้นแต่เฉพาะ
ในปีงบประมาณที่วงเงินงบกลางในปีนั้น ไม่เพียงพอกับจำนวนที่ถูกบังคับเอาสิทธิในบำเหน็จตกทอด
ที่นำไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน จึงจะต้องขออนุมัติงบกลางเพื่อการดังกล่าวเพิ่มเติม

๘. รายงานผลการศึกษาเกี่ยวกับการนำสิทธิบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้เงิน

กระทรวงการคลังได้ดำเนินการศึกษาหาวิธีเพื่อให้ผู้รับบำนาญได้รับความช่วยเหลืออย่าง
เหมาะสม โดยจัดทำโครงการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์
ค้ำประกันการกู้เงิน โดยให้สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นผู้ดำเนินการ
ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ ๒ ประการคือ

ประการที่หนึ่ง ปัญหาภาวะค่าครองชีพของผู้รับบำนาญ จากผลการศึกษาพบว่า

๑.๑ ระดับรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพในปัจจุบัน กล่าวคือ ผู้รับบำนาญมีรายได้จาก
เงินบำนาญโดยเฉลี่ยเดือนละ ๑๖,๖๑๑ บาท ในขณะที่เดียวกันมีผู้รับบำนาญหลายรายก่อนนี้สิ้นเพื่อนำมา
ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน รวมทั้งไม่มีเงินออมในแต่ละเดือน

๑.๒ การมีภาระหนี้สิน ผู้รับบำนาญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่งมีภาระหนี้สินที่ต้อง
นำมาใช้จ่ายให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่ตนรับภาระอยู่ ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจจึง
ทำให้ผู้รับบำนาญต้องรับภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น

๑.๓ ความต้องการที่อยู่อาศัย ผู้รับบำนาญประมาณร้อยละ ๖.๑ ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของ
ตนเอง ต้องเช่าที่อยู่อาศัย ในขณะที่ประมาณร้อยละ ๑๕.๖ มีภาระผ่อนชำระที่อยู่อาศัย ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า
ในขณะที่รับราชการมีที่อยู่อาศัยซึ่งราชการจัดหาให้ แต่เมื่อเกษียณอายุแล้วก็ไม่มีสิทธิที่จะใช้สวัสดิการใน
ส่วนนี้ จึงทำให้ผู้รับบำนาญบางส่วนยังคงเช่าที่อยู่อาศัยหรือรับภาระการผ่อนชำระที่อยู่อาศัย

๑.๔ การมีภาระรับผิดชอบ ผู้รับบำนาญส่วนใหญ่ยังคงมีภาระรับผิดชอบในครอบครัวของ
ตนเอง เช่น เป็นผู้รับผิดชอบจ่ายค่าใช้จ่ายต่างๆ และส่งบุตรหลานเรียนหนังสือ จึงทำให้ต้องหารายได้เพิ่ม
หรือประกอบอาชีพเสริม เช่น ค้าขาย รับจ้าง หรือเกษตรกรรม เพื่อสร้างรายได้ให้เพียงพอต่อภาระที่ต้อง
รับผิดชอบ

ประการที่สอง ความต้องการใช้สิทธิบำเหน็จตกทอดในการกู้เงิน จากผลการศึกษาพบว่า

ผู้รับบำนาญร้อยละ ๖๒.๘ มีความสนใจต้องการนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน การกู้เงิน โดยร้อยละ ๕๖.๘ ต้องการกู้เงินเพื่อซื้อ/ซ่อม/สร้างที่อยู่อาศัย ร้อยละ ๔๖.๑ ต้องการนำไปลงทุน และร้อยละ ๓๘.๔ ต้องการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และมีข้อเสนอแนะว่าต้องการให้กระทรวงการคลังเป็นผู้ดำเนินโครงการในการให้กู้เงินเองและคิดอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ สำหรับผู้ที่ไม่ต้องการกู้เงินเนื่องจากมีภาระหนี้สินอยู่เดิมจึงไม่ต้องการมีภาระเพิ่มแต่ต้องการให้เปลี่ยนแปลงอัตราเงินบำนาญเพิ่มสูงขึ้นให้เพียงพอต่อการครองชีพหรือเพิ่มวงเงินในเรื่องบำเหน็จดำรงชีพให้สูงขึ้น เนื่องจากได้รับสวัสดิการเกี่ยวกับการช่วยเหลือค่าทำศพหรือสวัสดิการฌาปนกิจสงเคราะห์อยู่แล้ว จึงต้องการใช้เงินในระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่มากกว่า

จากผลการศึกษาดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า ผู้รับบำนาญประสบปัญหาภาวะคงครองชีพเพิ่มสูงขึ้น และมีความประสงค์ที่จะนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้เงินเพื่อใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและนำไปลงทุน ซึ่งจะทำให้สามารถช่วยเหลือการครองชีพของผู้รับบำนาญได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติฉบับเดิมที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบและผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว โดยกระทรวงการคลังจะนำผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องมากำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเงื่อนไขในการกู้เงินระยะเวลาและวิธีการชำระเงินกู้และเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง ในรูปของกฎหมายลำดับรองภายหลังที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้ว

๘. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

คาดว่าจะสามารถให้ความช่วยเหลือด้านครองชีพแก่ผู้รับบำนาญซึ่งได้รับบำนาญรายเดือนในอัตราที่ต่ำกว่าเดือนละ ๑๕,๐๐๐ บาท ประมาณ ๒๑๕,๑๗๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๗๓ ของผู้รับบำนาญทั่วประเทศ

๘. สาระสำคัญของกฎหมาย

ในการกำหนดให้ผู้รับบำนาญสามารถนำสิทธิบำเหน็จตกทอดส่วนที่เหลืออยู่ไปเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันการกู้เงินจากสถาบันการเงิน สามารถกระทำได้ด้วยการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๘๔ และพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยสาระสำคัญที่ปรับปรุงแก้ไขสรุปได้ดังนี้

๕.๑ ให้ผู้รับบำนาญปกติหรือผู้รับบำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพอาจนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงินกับสถาบันการเงินที่กระทรวงการคลังกำหนดได้ แต่หากผู้รับบำนาญขอรับบำเหน็จดำรงชีพไปแล้ว ให้หักบำเหน็จดำรงชีพออกจากสิทธิในบำเหน็จตกทอดก่อน

๕.๒ หากผู้รับบำนาญซึ่งนำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน ถึงแก่ความตายหรือผิดสัญญากู้เงินจนต้องบังคับเข้ากับสิทธิในบำเหน็จตกทอดที่นำไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน ให้กระทรวงการคลังจ่ายเงินให้แก่สถาบันการเงินที่ผู้รับบำนาญได้นำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงินเท่ากับจำนวนที่ถูกบังคับแต่ไม่เกินจำนวนที่นำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงิน โดยให้กระทรวงการคลังจ่ายเงินจากงบประมาณที่จัดไว้สำหรับการเบิกจ่ายบำเหน็จตกทอด

๕.๓ เมื่อกระทรวงการคลังจ่ายเงินให้แก่สถาบันการเงินไปแล้ว ให้กระทรวงการคลังหักเงินจำนวนนั้นออกจากสิทธิในบำเหน็จตกทอดเท่ากับจำนวนที่จ่ายให้แก่สถาบันการเงิน หากกระทรวงการคลังไม่อาจหักเงินที่จ่ายให้แก่สถาบันการเงินจากสิทธิในบำเหน็จตกทอดได้ ให้กระทรวงการคลังเรียกเงินคืนจากผู้รับบำนาญหรือกองมรดก แล้วแต่กรณี

๕.๔ กรณีผู้รับบำนาญได้นำสิทธิในบำเหน็จตกทอดไปเป็นหลักทรัพย์ในการประกันการกู้เงินแล้ว หากต่อมาภายหลังกลับเข้ารับราชการใหม่ และนับเวลาราชการต่อเนื่องเมื่อออกจากราชการครั้งหลังโดยเลือกรับบำเหน็จ จะได้รับบำเหน็จตามสิทธิโดยกระทรวงการคลังจะกั้นเงินบำเหน็จเท่ากับจำนวนที่นำไปเป็นหลักประกันเงินกู้เมื่อสัญญากู้เงินสิ้นสุดลง โดยไม่มีการบังคับเข้ากับสิทธิในบำเหน็จตกทอด

สถานภาพข้าราชการบำนาญ

พระราชบัญญัติบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๘๔ บัญญัติว่า ข้าราชการ หมายความว่า ทหารและข้าราชการพลเรือน

ทหาร-หมายความว่า นายทหารสัญญาบัตร นายทหารประทวนตลอดจนว่าที่ยศ และ พลทหารประจำการ

ข้าราชการพลเรือน หมายความว่า ข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการฝ่ายตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ข้าราชการ ฝ่ายอัยการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ข้าราชการการเมือง ตามกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ตามกฎหมายว่าด้วยข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ข้าราชการตำรวจ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจ ข้าราชการครู ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการครู และข้าราชการกลาโหมพลเรือน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร

จะเห็นได้ว่าข้าราชการพลเรือนตามความหมายในมาตรานี้ มี ๘ ประเภท และแยกทหาร ออกจากข้าราชการพลเรือน ต่างจากความในมาตรา ๓ ของ พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญ ข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๓๘ ซึ่งได้รวมข้าราชการทหารไว้ในข้าราชการ โดยรวมข้าราชการกลาโหมพลเรือน ไว้ด้วยกัน

ข้าราชการมีสิทธิได้บำเหน็จบำนาญด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

๑. เหตุทดแทน ให้แก่ข้าราชการซึ่งออกจากประจำการ และเลิกหรือยุบตำแหน่ง ซึ่งมีคำสั่ง ให้ออกโดยไม่มีความผิด หรือซึ่งออกตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือทหาร ซึ่งออกจากกองหนุนเบ็ดเสร็จ

๒. เหตุทุพพลภาพ ให้แก่ข้าราชการผู้ป่วยเชิงทุพพลภาพ ซึ่งแพทย์ที่ทางราชการรับรอง ได้กรอกและแสดงความคิดเห็นว่าไม่สามารถที่จะรับราชการในตำแหน่งหน้าที่ซึ่งปฏิบัติอยู่นั้นต่อไป

๓. เหตุสูงอายุ ให้แก่ข้าราชการผู้มีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์แล้ว หรือข้าราชการที่มีอายุ ห้าสิบปีบริบูรณ์แล้ว ประสงค์จะออกจากราชการก็ให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุญาตให้ลาออกจากราชการเพื่อรับ บำเหน็จบำนาญเหตุสูงอายุ

* กิ่งพร ทองใบ, กัญญาณี ภาคอัค. และเสาวภา มีदारกุล, "รายงานผลการศึกษาค้นคว้าความต้องการใช้บำเหน็จทดแทนของผู้รับบำนาญ" .ณ.ป.ท.,

๔. เหตุรับราชการนาน ให้แก่ข้าราชการซึ่งมีเวลาราชการคำนวณบำเหน็จบำนาญครบตามสิบปีบริบูรณ์ หรือข้าราชการผู้ใดมีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญยี่สิบห้าปีบริบูรณ์แล้วประสงค์จะลาออกจากราชการ ก็ให้ผู้มีอำนาจสั่งอนุญาตให้ลาออกจากราชการเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญรับราชการนาน

ข้าราชการบำนาญ หมายถึง ข้าราชการผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ และได้เลือกรับบำนาญรายเดือน ซึ่งในปัจจุบันข้าราชการบำนาญมี ๒ ประเภท คือ ข้าราชการบำนาญตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และข้าราชการบำนาญ ตามพระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ซึ่งข้าราชการบำนาญข้าราชการ ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญในปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น ๓๓๕,๑๖๗ คน เป็นข้าราชการบำนาญที่เป็นสมาชิก กบข.จำนวน ๒๓๐,๒๒๐ คน และไม่ใช่มสมาชิกจำนวน ๑๐๕,๙๔๗ คน

ในปีงบประมาณรายจ่ายแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๐ ยอดเงินบำนาญทั้งสิ้นเป็นเงิน ๕๒,๗๘๗,๖๑๖,๘๑๒.๓๐ (คิดเป็นอัตราเฉลี่ยเดือนละ ประมาณ ๑๒,๕๗๐ บาทต่อเดือน)

ข้าราชการบำนาญ เป็นเพศชายรวม ๒๓๓,๑๑๐ คน และเพศหญิงรวม ๑๐๖,๐๕๗ คน

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนผู้รับบำนาญ

(หน่วย : คน)

ประเภทบำนาญ	เพศ		รวมทั้งสิ้น
	ชาย	หญิง	
๑. สมาชิก กบข.	๑๖๘,๕๓๓	๖๑,๖๘๗	๒๓๐,๒๒๐
๒. ไม่เป็นสมาชิก กบข.	๖๔,๕๗๗	๔๔,๓๗๐	๑๐๘,๙๔๗
รวมทั้งหมด	๒๓๓,๑๑๐	๑๐๖,๐๕๗	๓๓๙,๑๖๗

ตารางที่ ๒ แสดงข้าราชการบำนาญจำแนกรายกระทรวง

กระทรวง	จำนวน (คน)
กระทรวงกลาโหม	๘๔,๓๘๕
กระทรวงการคลัง	๖,๘๒๔
กระทรวงการต่างประเทศ	๕๒๗
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	๒๔๕
กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๑,๓๔๕
กระทรวงคมนาคม	๗,๐๘๕
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๒,๗๕๓
กระทรวงพลังงาน	๑๕๕
กระทรวงพาณิชย์	๑,๑๗๕
กระทรวงมหาดไทย	๑๔,๑๕๖
กระทรวงยุติธรรม	๓,๐๖๓
กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	๘๓๒
กระทรวงศึกษาธิการ	๑๔๓,๐๕๕
กระทรวงสาธารณสุข	๒๐,๐๕๓
กระทรวงอุตสาหกรรม	๘๔๔
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	๑๐,๕๗๗
กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	๕๗๘
กระทรวงแรงงาน	๖๖๗
สำนักนายกรัฐมนตรี	๒,๒๖๒
ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง	๓๕,๕๕๘
หน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ	๑,๗๔๘
รวมทั้งสิ้น	๓๓๕,๑๖๗

ลักษณะการจ่ายบำเหน็จบำนาญของข้าราชการ

๑. บำเหน็จบำนาญ

บำเหน็จบำนาญปกติ จ่ายให้แก่ข้าราชการซึ่งออกจากราชการด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังนี้

๑.๑ เหตุทดแทน ทางราชการสั่งให้ออกจากราชการเพราะเลิกหรือยุบตำแหน่งหรือมี

คำสั่งให้ออก โดยไม่มีความผิด

๑.๒ เหตุทุพพลภาพ ทางราชการสั่งให้ออกหรือข้าราชการขอลาออกเองโดยมีใบรับรอง

แพทย์ซึ่งแสดงความเห็นว่าไม่สามารถรับราชการในตำแหน่งหน้าที่ซึ่งปฏิบัติอยู่นั้นต่อไปได้

๑.๓ เหตุสูงอายุ ครบเกษียณอายุหรือลาออกเมื่อมีอายุครบ ๕๐ ปีบริบูรณ์

๑.๔ เหตุรับราชการนาน ข้าราชการผู้มีสิทธิลาออกจากราชการโดยมีเวลาราชการ

๒๕ ปีขึ้นไป มีสิทธิเลือกรับบำเหน็จหรือบำนาญก็ได้

* เหตุทดแทน เหตุทุพพลภาพ และเหตุสูงอายุ ผู้มีสิทธิที่มี เวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญครบ ๑ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีสิทธิรับบำเหน็จ แต่ถ้ามีเวลาราชการ ๑๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป มีสิทธิเลือกรับบำเหน็จหรือบำนาญก็ได้

สำหรับข้าราชการซึ่งลาออกจากราชการโดยไม่เข้าเหตุใดเหตุหนึ่งดังกล่าวข้างต้น และมีเวลาราชการตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป มีสิทธิรับบำเหน็จเพียงอย่างเดียว

การนับเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ

ให้นำเวลาราชการปกติบวกด้วยเวลาทวิคูณ หักด้วย วันลาระหว่างเวลาทวิคูณ และเวลาซึ่งไม่ได้รับเงินเดือน

วิธีคำนวณบำเหน็จบำนาญปกติ

- ตาม พรบ.บำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๕๔

บำเหน็จ = เงินเดือนเดือนสุดท้าย X เวลาราชการ

* ที่มา : กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก เว็บไซต์ <http://www.cgd.go.th/>. สืบค้นเมื่อ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๑.

$$\text{บำนาญ} = \frac{\text{เงินเดือนเดือนสุดท้าย} \times \text{เวลาราชการ}}{๕๐}$$

- ตาม พรบ.กองทุนบำเหน็จบำนาญ พ.ศ. ๒๕๓๕

$$\text{บำเหน็จ} = \text{เงินเดือนเดือนสุดท้าย} \times \text{เวลาราชการ}$$

$$\text{บำนาญ} * = \frac{\text{เงินเดือนเฉลี่ย ๖๐ เดือนสุดท้าย} \times \text{เวลาราชการ}}{๕๐}$$

(* บำนาญที่คำนวณได้ต้องไม่เกินร้อยละ ๗๐ ของเงินเดือนเฉลี่ย ๖๐ เดือนสุดท้าย)

๒. บำเหน็จดำรงชีพ

บำเหน็จดำรงชีพ คือ การนำบำเหน็จตกทอดจำนวน ๑๕ เท่าของบำนาญรายเดือน แต่ไม่เกินจำนวนเงิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท มาจ่ายให้กับผู้รับบำนาญในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ เพื่อช่วยเหลือและบรรเทา ความเดือดร้อนของผู้รับบำนาญในการดำรงชีพ ให้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจ โดยได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ และเมื่อผู้รับบำนาญเสียชีวิตให้ทายาทหรือบุคคลที่ผู้รับบำนาญได้แสดงเจตนาให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอดขอรับบำเหน็จตกทอด จำนวน ๓๐ เท่าของบำนาญรายเดือน หักด้วยเงินบำเหน็จดำรงชีพ ที่ได้รับไปแล้ว (ไม่รวมเงินช่วยค่าครองชีพผู้รับเบี้ยหวัด บำนาญ หรือ ช.ค.บ.)

การคำนวณบำเหน็จดำรงชีพ

$$\text{บำเหน็จดำรงชีพ} = \text{บำนาญปกติ} \times ๑๕ = \text{XXX} \text{ บาท}$$

(ไม่เกินสองแสนบาท)

$$\text{หรือ} = \text{บำนาญปกติ} + \text{บำนาญพิเศษเหตุทุพพลภาพ} \times ๑๕ \text{ (ไม่เกินสองแสนบาท)}$$

(เงินบำนาญที่นำมาคำนวณไม่รวม ช.ค.บ./ช.ร.บ.)

๓. บำเหน็จตกทอด

เงินที่รัฐจ่ายเพื่อเป็นการสงเคราะห์แก่ทายาทของข้าราชการ หรือทหารกองหนุนมีเบี้ยหวัด หรือผู้รับบำนาญที่ถึงแก่ความตาย หรือบุคคลซึ่งผู้ตายแสดงเจตนาไว้โดยจ่ายเป็นเงินก้อนครั้งเดียว

ทายาทผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จตกทอด

๓.๑ บุตร โดยชอบด้วยกฎหมาย

- บุตรที่บิดามารดา ได้จดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย

- บุตรที่เกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชาย ให้ถือว่าเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย

ของหญิงนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ม.๑๕๔๖

- บุตรที่บิดาได้จดทะเบียนรับรองเป็นบุตร

- บุตรซึ่งได้มีคำพิพากษาของศาลว่าเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย ซึ่งได้

มีการฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรก่อน หรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่บิดาตาย หรือนับแต่วันที่ได้รู้ หรือควรได้รู้ถึงความตายของบิดา

- บุตรบุญธรรม (การรับบุตรบุญธรรมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๕๘/๒๗)-

๓.๒ สามี หรือภรรยา ที่ชอบด้วยกฎหมาย

๓.๓ บิดาและ มารดา ที่ชอบด้วยกฎหมาย

ทายาทผู้มีสิทธิได้รับบำนาญชดเชยตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

- บุตรได้รับสองส่วน ถ้าผู้ตายมีบุตรตั้งแต่สามคนขึ้นไป ให้ได้รับสามส่วน

- สามีหรือภรรยา ให้ได้รับหนึ่งส่วน

- บิดา มารดา หรือบิดา หรือมารดา ที่มีชีวิตอยู่ ให้ได้รับหนึ่งส่วน

การจ่ายบำนาญชดเชย

เมื่อผู้รับบำนาญถึงแก่ความตายให้จ่ายบำนาญชดเชยแก่ทายาทผู้มีสิทธิ หรือบุคคลซึ่งผู้รับบำนาญแสดงเจตนาเป็นจำนวน ๓๐ เท่าของบำนาญ (ไม่รวมเงินช่วยค่าครองชีพผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญ หรือ ช.ค.บ.) หักด้วย เงินบำเหน็จค่าแรงชีพที่ได้รับไปแล้ว

๔. เงินช่วยเหลือ

เงินช่วยเหลือ คือเงินจำนวนหนึ่งที่ทางราชการจ่ายให้แก่บุคคลซึ่งผู้รับบำนาญแสดงเจตนาระบุตัวไว้ หรือทายาท กรณีผู้รับบำนาญถึงแก่ความตาย และความตายนั้นมิได้เกิดจากการประทุษร้ายอย่างร้ายแรงของผู้รับบำนาญ

๔.๑- จ่ายเป็นจำนวน ๓ เท่า ของบำนาญ / เงินเพิ่มบำนาญ ส.ป.ช. (ถ้ามี) และ ช.ค.บ.

(ถ้ามี)

๔.๒ จ่ายให้แก่บุคคลซึ่งผู้รับบำนาญได้แสดงเจตนาระบุตัวไว้เป็นหนังสือ

๔.๓ กรณีบุคคลซึ่งผู้รับบำนาญได้แสดงเจตนาระบุตัวไว้เป็นหนังสือตายก่อนผู้รับ

บำนาญ หรือผู้รับบำนาญไม่ได้แสดงเจตนาระบุตัวไว้ ให้จ่ายแก่บุคคลตามลำดับดังนี้

- คู่สมรส

- บุตร

- บิดามารดา

๔.๔ ถ้าบุคคลในลำดับก่อนยังมีชีวิตอยู่ บุคคลในลำดับถัดไปไม่มีสิทธิได้รับเงิน

ช่วยเหลือ

๔.๕ ถ้าบุคคลในลำดับเดียวกันมีหลายคน สามารถมอบหมายให้บุคคลหนึ่งบุคคลใด

มารับเพียงคนเดียวได้

๔.๖ ขึ้นขอรับภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้รับบำนาญถึงแก่ความตาย

๔.๗ ขึ้นขอรับเงินค้ำส่วนราชการคืนสังกัดของผู้ตาย (ส่วนราชการผู้เบิกบำนาญ)

พร้อมแนบหลักฐานการเสียชีวิต (ใบมรณบัตร)

๕. เงินช่วยค่าครองชีพพิเศษผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญ (ช.ค.บ.)

เงินช่วยค่าครองชีพพิเศษผู้รับเบี้ยหวัดบำนาญ สำหรับผู้ได้รับหรือมีสิทธิได้รับเบี้ยหวัด ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ผู้ได้รับหรือมีสิทธิได้รับบำนาญปกติ บำนาญพิเศษเพราะเหตุทุพพลภาพ บำนาญพิเศษ หรือบำนาญตกทอด ในฐานะทายาทหรือผู้อุปการะหรือผู้อยู่ในอุปการะ ตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการอยู่แล้วในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘ ให้ได้รับ ช.ค.บ. ในอัตราดังต่อไปนี้

๕.๑ ผู้ที่ได้รับหรือมีสิทธิได้รับเบี้ยหวัดหรือบำนาญและ ช.ค.บ. เพิ่มขึ้นอีกในอัตรา
เดือนละ ๕ % ของจำนวนเบี้ยหวัดหรือบำนาญและ ช.ค.บ. ที่ได้รับหรือมีสิทธิได้รับ

๕.๒ ผู้ที่ได้รับหรือมีสิทธิได้รับเฉพาะเบี้ยหวัดหรือบำนาญ ให้ได้รับ ช.ค.บ. ในอัตรา
เดือนละ ๕% ของจำนวนเบี้ยหวัดหรือบำนาญที่ได้รับหรือมีสิทธิได้รับ

๖. การเสียชีวิต

๖.๑ ผู้รับบำนาญเสียชีวิตในการรับบำนาญในกรณี ดังต่อไปนี้

๖.๑.๑ ผู้รับบำนาญกระทำความผิดถึงต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้
จำคุก เว้นแต่ความผิด ในลักษณะฐานลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

๖.๑.๒ ผู้รับบำนาญถูกฟ้องคดีเป็นบุคคลล้มละลายทุจริตตามกฎหมายว่าด้วย
ล้มละลาย ผู้รับบำนาญหมดสิทธิรับบำนาญ ตั้งแต่วันที่มิคำพิพากษาถึงที่สุด

๖.๒ ทายาทหรือบุคคลซึ่งผู้รับบำนาญแสดงเจตนาไว้ เสียสิทธิรับบำนาญจนตลอด
ในกรณีต่อไปนี้

๖.๒.๑ เป็นผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ได้เจตนากระทำ หรือพยายามกระทำให้
เจ้าบำนาญถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

๖.๒.๒ เป็นผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ได้เจตนากระทำหรือพยายามกระทำให้
ทายาทด้วยกันถึงแก่ความตายโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

๖.๒.๓ เป็นผู้ที่ได้ฟ้องเจ้าบำนาญหาว่ากระทำความผิด โดยมีระวางโทษถึง
ประหารชีวิตและตนเอง กลับต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า มีความผิดฐาน ฟ้องเท็จ หรือทำพยานเท็จ

สรุปสิทธิประโยชน์ของการขอรับบำเหน็จ บำนาญปกติ

สิทธิประโยชน์	กรณีเลือกรับ บำเหน็จ	กรณีเลือกรับบำนาญ
การรับเงิน	ได้รับเงินก้อน ครั้งเดียว	ได้รับเงินรายเดือน ทุกเดือน ได้ตลอดชีวิต หรือหมดสิทธิรับบำนาญ
การเบิกค่ารักษาพยาบาล	ไม่มีสิทธิ	ผู้รับบำนาญเบิกค่ารักษาพยาบาล ได้ตลอดชีวิต- - คู่สมรสเบิกค่ารักษาพยาบาล ได้ตลอดชีวิต จนผู้รับบำนาญถึงแก่กรรม - บิดา มารดา เบิกค่ารักษาพยาบาลได้ตลอดชีวิต จนผู้รับบำนาญถึงแก่กรรม - บุตรเบิกค่ารักษาพยาบาลได้อายุครบ ๒๐ ปี บริบูรณ์ ยกเว้นบุตรที่ไร้ความสามารถ หรือ เสมือนบุตรที่ไร้ความสามารถเบิกได้ตลอดชีวิต จนผู้รับบำนาญถึงแก่กรรม
เงินช่วยเหลือพิเศษ	ไม่มีสิทธิ	บุคคลซึ่งผู้รับบำนาญแสดงเจตนา หรือทายาท ตามกฎหมายได้รับเงิน ๓ เท่าของบำนาญ เมื่อผู้รับบำนาญถึงแก่ความตาย
ค่าเล่าเรียนบุตร	ไม่มีสิทธิ	เบิกค่าเล่าเรียนบุตร ได้ถึง ๒๕ ปีบริบูรณ์ ศึกษาไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา
บำเหน็จตกทอด	ไม่มีสิทธิ	ทายาทตามกฎหมายหรือบุคคลซึ่งผู้รับบำนาญ แสดงเจตนาได้รับเงิน ๓๐ เท่า ของบำนาญเมื่อ ผู้รับบำนาญถึงแก่กรรม
การได้รับพระราชทานเพลิงศพ		เจ้าภาพหรือทายาทยื่นเรื่องขอพระราชทานเพลิงศพมายัง ส่วนราชการต้นสังกัด

สรุปสิทธิการขอรับบำเหน็จ บำนาญปกติ

สิทธิของข้าราชการในการขอรับบำเหน็จ บำนาญปกติเมื่อออกจากราชการในกรณีต่างๆ มีดังนี้

เหตุออกจากราชการ	อายุราชการ (รวมเวลาทวีคูณ)	สิทธิรับบำเหน็จบำนาญ
เกษียณ สูงอายุ ทุพพลภาพ ทดแทน	ไม่ถึง ๑ ปี	-
	๑ ปีแต่ไม่ถึง ๑๐ ปี	บำเหน็จ
	๑๐ ปีขึ้นไป	บำนาญ หรือเลือกรับบำเหน็จ
รับราชการนาน	๒๕ ปีขึ้นไป	บำนาญ หรือเลือกรับบำเหน็จ
ลาออก , ให้ออก ปลดออก	ไม่ถึง ๑๐ ปี	-
	๑๐ ปีขึ้นไปแต่ไม่ถึง ๒๕ ปี	บำเหน็จ
	๒๕ ปีขึ้นไป	บำนาญ หรือเลือกรับบำเหน็จ

สำนักวิชาการ ให้การบริการทางวิชาการ

๑. ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์ ให้บริการในวันและเวลาราชการ
 - กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๒ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘-๕๙
 - ด้านการเมืองการปกครอง ความมั่นคง การทหาร การยุติธรรม กฎหมายระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อนุญาโตตุลาการ ทรัพย์สินทางปัญญา
 - กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๑ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘-๕๙
 - ด้านเศรษฐกิจ พาณิชยกรรม การเงิน การคลัง การธนาคาร การลงทุน งบประมาณ ประกันภัย อุตสาหกรรม คมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การเกษตรและสหกรณ์
 - กลุ่มงานบริการวิชาการ ๓ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘-๕๙
 - ด้านสังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม แรงงานและสวัสดิการสังคม เด็ก สตรี การสาธารณสุข การท่องเที่ยว การกีฬา วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม การพลังงาน
๒. ณ จุดบริการสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ (E-knowledge Services) อาคารรัฐสภา ๑ ชั้น ๓ ให้บริการในวันและเวลาราชการ สำหรับวันประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้บริการถึงเวลา ๑๙.๓๐ น. โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๘๗๗ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๑๘๗๘

พิมพ์ที่สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ออกแบบปกโดย น.ส.รติมา ศาตตะประภา